

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

- Kommenttimme luonnoksen johdantoon: Johdannossa perustellaan laaja-alaisesti mediakasvatuslinjausten päivittämistarvetta ja sille on varsin selkeät perustelut. Viittaukset hallitusohjelmaan sekä yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa ovat tärkeitä. Odotimme viittausta myös opetussuunnitelmiin.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

- Kommenttimme mediakasvatuksen nykytilaan: Kuten jo johdannossa on todettu, medialukutaito liittyy yhteiskunnallisen resilienssin vahvistamiseen: "Opettajien valmiuksia kasvattaa oppilaita kriittiseen medialukutaitoon sekä tietoisuuteen kyberriskeistä vahvistetaan laajan yhteiskunnallisen resilienssin lujittamiseksi." Euroopan unionin tasolla Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin (2018/1808 EU) mukaan "jäsenvaltioiden on edistettävä medialukutaitoa ja toteutettava toimenpiteitä sen kehittämiseksi." Näitä em. huomioita on hyvä tarkastella myös Digitaalisen osaamisen kuvausten kanssa, jotka muodostavat kansallisen digitaalisen osaamisen viitekehysten, jolla tuetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2018 ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 linjausten paikallista toimeenpanoa. Tarkoituksena on ollut, että opetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäjät päivittävät digistrategioita sekä opetussuunnitelmia vastaamaan kansallista digitaalisen osaamisen viitekehystä. Nyt mediakasvatuksen linjausten yhteydessä olisi hyvä korostaa mediakasvatusosaamisen merkityksellisyyttä kasvatus- ja opetusalan henkilöstössä sekä nostaa esiin kasvatus- ja koulutusalan henkilöstön koulutukseen liittyviä suosituksia.
- Lukutaidon heikkeneminen haastaa myös medialukutaitoa.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

- Kommenttimme visiosta: Mediakasvatus mielletään usein lapsiin ja nuoriin kohdistuvana toimenpiteenä, kun tilanne monessa tapauksessa saattaa olla juuri päinvastainen. Lapset ja nuoret ovat teknisesti taitavia mestareita, mutta usein vielä kisällin asemassa elämänkokemuksensa liittyvän harkinnan osalta. Visio voisi kuvata mediakasvatusosaamista vielä vahvemmin kaikille kuuluvana ja entistä tärkeämpänä kansalaistaitona.
- Medialukutaito suojaa tehokkaasti informaatiovaikuttamiselta.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

- Kommenttimme tavoitteista: Kolme päätavoitetta muodostavat hyvän kokonaisuuden. Kansalaistaidoksi mielletävä mediakasvatus kaipaa osaamiseen liittyviä suosituksia sekä resursseja ja tavoitteiden systemaattisen edistämisen varmistavia rakenteita.
- Medialukutaito on edellytys itsenäiselle toimijuudelle nyky-yhteiskunnassa. Esimerkiksi asiantuntijatehtävissä ei voi työskennellä ilman medialukutaitoja.
- Ammattilaisten osaamisen vahvistamisen lisäksi pitää tuoda esiin myös tavoite oppijoiden medialukutaidon osaamisen vahvistamisesta.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

- Kommenttimme toimenpiteistä: Perusopetuksen näkökulmasta tavoitteet ovat keskeisiä, mutta haasteena on, jos linjaukset jäävät liian yleiselle tasolle. Toimeenpanoa varmistavat paikalliset linjaukset, mediakasvatuksen rooli suhteessa opetussuunnitelman muihin tavoitteisiin sekä riittävät resurssit ja rakenteet. Toimeenpanossa on huomioitava, että mediakasvatusvastuu on usein vielä hajautunut, joiltain osin henkilöriippuvaista ja koulutuksen tarjonta on epätasaista. Luonnoksen esittämä ajatus mediakasvatuksen pysyvästä rakenteellisesta asemasta tukee hyvin opetuksen järjestäjän tarvetta siirtyä hankemuotoisesta kehittämisestä systemaattiseen osaamisen vahvistamiseen.
- Osaamisen kehittämisessä korostamme myös vaikuttamisyritysten kohteena olemisen tunnistamista.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

- Kommenttimme toimeenpanosta ja seurannasta: Mediakasvatusstrategiatyöhön tarvitaan valtion taholta riittävää koordinaatiota ja tukea.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

- Yleiset kommenttimme: Kasvava monikielisen väestön osuus tulisi huomioida linjauksissa, koska se tuo omia haasteitaan mediakasvatukseen.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Kaiju Erja
Keravan kaupunki / Kasvatuksen ja opetuksen toimiala - Perusopetus